A

Agregatna ponuda – cjelokupna vrijednost dobara i usluga koju bi poduzeća dobrovoljno proizvela u danom razdoblju. Agregatna ponuda je funkcija dostupnih utrošaka, tehnologije i razine cijena.

Agregatna potražnja- cjelokupno planirano ili željeno trošenje u ekonomiji tijekom zadanog razdoblja. Određuje ga agregatna razina cijena i na njega utječu domaće investicije, ukupni(neto) izvoz, trošenje države, funkcija potrošnje i ponuda novca.

Analiza troškova i koristi (cost-benefit analysis) je skup određenih tehnika koje služe za ispitivanje i procjenu
prihvatljivosti investicijskih projekata
prvenstveno u javnom sektoru. Anali
za uzima u obzir troškove projekta i
koristi društva. Troškovima je izražen
novčani gubitak, a pod koristima se smatraju gubitak ili dobitak neke vri
jednosti značajne za društvo kao cjeli
nu, a koja se ne može jednostavno
novčano izraziti, poput uništavanja
okolina, stvaranja buke itd. Analiza se
razlikuje od jednostavne financijske
procjene.

Radi ilustracije uzmimo primjer izgradnja željezničke pruge: analiza troškova i koristi u procjeni projekta uključuje, uz novčane prihode, troš-kove održavanja, popravaka i gubitka
korisnosti poput uništenja okoline,

stvaranja buke, te koristi npr. skraćeno vrijeme putovanja. Dok se procjena koju vrši privatni sektor od nosi samo na prihode i troškove projekta, u javnom sektoru uzimaju se u obzir svi troškovi i koristi neovisno o vremenu njihova nastajanja. U praksi, budući troškovi se ne uključuju ako je diskontna stopa relativno visoka, jer takva stopa uvelike umanjuje sadašnju vrijednost novca. Smatra se da je projekt potencijalno vrijedan ako umanjena vrijednost koristi premašuje troškove. To ipak ne znači direktno prihvaćanje, jer može postojati ogra-ničenje kapitala. Tada se koriste i neka druga pravila za rangiranje projekta, poput omjera koristi i troškova i si. (prihvaćaju se projekti sa najvećim omjerom sve dok se proračun ne iscrpi). Važno je da koristi mogu kompenzirati troškove. Ova analiza je ko-ištena prilikom određivanja najbolje lokacije za treći londonski aerodrom.

Aprecijacija (appreciation) predstav-lja rast vrijednosti domaće valute u odnosu prema stranima, koji se odvija na deviznom tržištu, za razliku od revalvacije koja je ista po učinku, ali nastaje kao posljedica djelovanja monetarne vlasti. Supr otan pojam je deprecijacija.

Napomena studentima: Pojmovi aprecijacija i deprecijacija, kao i devalvacija i revalvacija, javljaju se u člancima koji obrađuju tematiku stabilizacijaskih programa i procesa u Republici Hrvatskoj.

B

Banka za međunarodno saldiranje (Bank for International Settlements)

predstavlja međunarodnu financijsku instituciju koja je utemeljena 1930. godine da bi pomogla i koordinirala transfere plaćanja odštete prvog svjetskog rata između nacionalnih autonomnih banaka. Ubrzo nakon početka rada banke nastupio je moratorij na plaćanje odšteta, ali banka nastavlja pružati usluge za međufinancijske transakcije, te postepeno postaje banka za centralne banke. Kasniju ekspanziju međunarodne monetarne uloge i aktivnosti banke ograničilo je stvaranje IMF koje je uslijedilo nakon konferencije u Bretton Woodsu 1944. Međutim, povećana ovisnost USA o aranžmanima zamjene radi financira-nja deficita platne bilance, kao i rast tržišta europskih valuta povećali su značaj banke kao međunarodne financijske institucije.

Tekuće aktivnosti banke, pored njene tradicionalne uloge kao banke koja pomaže centralnim bankama u upravljanju i investiranju njihovih mo-netarnih rezervi, uključuju i posredništvo između Europskog fonda za monetarnu suradnju i Odbora guvernera centralnih banaka zemalja članica EEZ. Odbor direktora kojeg čine guverneri centralnih banaka Belgije, Francuske, Njemačke, Nizozemske, Italije, Švedske, Švicarske, Velike Britanije, i USA, i šest predstavnika trgovine, financija i industrije odgovoran je za administraciju aktivnosti banke. Odbor potiče suradnju između centralnih banaka u kontroliranju kratkoročnih međunarodnih monetarnih fluktuacija nastalih iz spekulativnih

aktivnosti. Banka, također, širi i prikuplja informacije o makroekonomskim temama i međunarodnim monetarnim poslovima.

Bretton Woods je mjesto u državi New Hampshire u USA u kojem se 1944. godine održala Monetarna i financijska konferencija UN kako bi se raspravljalo o problemu poslijeratnih međunarodnih plaćanja. Nakon razmatranja institucionalnih prijedloga vlade USA, Velike Britanije i Kanade, odlučeno je da se osnuje Međunarodna banka za rekonstrukciju i razvoj (IBRD) i Međunarodni monetarni fond (IMF).

c

Cambridgeska škola ekonomije (Cambridge school of economics)

Cambridgesku školu ekonomije pred-stavlja grupa ekonomista koja je iz-vorno bila pod utjecajem djela A. Marshalla. Vodeće ličnosti ove škole bili su A.C. Pigou, D.H. Robertson i J.M. Keynes, s tim da je Keynes razvio sasvim nov način razmišljanja koji je, zajedno s Ricardovim i Mancovim, dao temelje moderne Cambridgeske

škole.

Moderna škola je naročito kritična prema neo-klasičnoj ekonomiji i radu P. Samuelsona i R. Solowa, koji se smatraju njenim glavnim predstavnicima. To suparništvo se izričito odražavalo u raspravama između dva Cambridgea (u *Engleskoj i u USA)* od 1930. do danas, sa sudionicima koji se ne slažu ni oko važnosti tema, niti oko tehnika rasprave o razmatranim temama *(za detalje vidi J. Stiglitz: The Cambridge - Cambridge Controversy in Theory of Capital, JPE, LXXXII, 1974).*

Moderna Cambridgeska engleska škola vidi ekonomski model kao skup povijesnih, sociooloških i psiholoških, kao i čisto ekonomskih predodžbi i činjenica. U njihovom napadu na neoklasičnu ekonomiju glavna meta je korištenje funkcije agregatne proizvodnje, posebice u teoriji rasta. Neki od važnijih članova škole bili su Joan Robinson, N. Kaldor, R. Kahn, L. Passinetti i P. Sraffa, a sljedbenici se mogu naći u USA, Kanadi, Australiji i Italiji.

Centralna banka – nositelj monetarne vlasti u zemlji, odgovoran za nadzor ponude novca i uvjeta kreditiranja, te za nadzor financijskog sustava, kao i komercijalnih banaka. U Hrvatskoj je to Hrvatska narodna banka.

Ceteris paribus (latinski izraz)

znači da *"svi ostali uvjeti ostaju isti".* U ekonomskoj analizi izraz se upotre-bljava prilikom razmatranja učinka promjene jednog ili više nezavisnih varijabli, s tim da se ostali uvjeti ne mijenjaju.

Ciklička nezaposlenost (cyclical unemployment) je kratkoročna poja-va uslijed pomankanja agregatne po- tražnje. Pretpostavlja se da će u odre-đenoj fazi gospodarskog ciklusa nedostajati poslova za cjelokupnu radnu snagu, bez obzira na to kojeg je obrazovanja ili gdje je angažirana.

Cirkularni tok dohotka (circular flow of income) čine tokovi plaćanja između poduzeća i domaćinstava. No-vac prelazi iz domaćinstva u poduzeća kao zamjena za dobra i usluge koja proizvode poduzeća i iz poduzeća u domaćinstva kao zamjena za faktor-ske usluge koje pružaju domaćinstva. Osnovu za račun nacionalnog dohotka čini pretpostavka da vrijednost novca iz dohotka domaćinstva mora biti izjednačena sa novčanom vrijednošću outputa poduzeća i novčanom vrijed-nošću izdataka domaćinstava za kup-nju tog outputa. Međutim, tokom vremena ukupni dohoci, izdaci ili nov-čana vrijednost outputa su vrijedno-sno nekoliko puta veći od raspo-loživog novca, jer jedna novčana jedinica nekoliko puta promijeni vla-snika u tom razdoblju. Povlačenja i ubacivanja novca u cirkularni tok mo-raju biti ujednačena, jer povlačenje novca izaziva redukciju u cirkularnom toku dohotka i obratno, što rezultira poremećajima unutar cirkularnog to-ka dohotka.

D

Deprecijacija – smanjenje vrijednosti domaće valute u odnosu prema drugim valutama, odvija se na deviznom tržištu, za razliku od devalvacije koja je službeni akt monetarne vlasti kojim se korigira, odnosno smanjuje službeni devizni tečaj u odnosu na zlato ili druge valute. Oprečni pojmovi su **aprecijacija** i **revalvacija**.

Devizni tečaj - odnos ili cijena po kojoj se valuta jedne zemlje mijenja za valutu neke druge zemlje. Postoje različiti devizni režimi, npr. fiksni tečajni režim ukoliko se neka zemlja odlučila za ograničavanje svoje valute na određenu razinu i ako je spremna održati taj tečaj. Za devizni tečaj koji je slobodno formirajući na tržištu, kaže se da je plivajući tečaj. Osim ta dva ekstrema postoji još niz prijelaznih tečajnih režima, od kojih je najčešći tzv. crawling peg, odnosno puzajući tečaj.

Napomena studentima: Odnosi deviznih tečaja, kao i izbori različitih tečajnih režima važni su u kontekstu razumijevanja stabilizacije putem zamrzavanja tečaja, kao nominalne veličine, 1993.g. u Republici Hrvatskoj.

Državni dug – ukupna svota obveza države u obliku obveznica i kratkoročnih posuđivanja. Dijeli se na vanjski i unutarnji dug.

E

Elastičnost – pojam koji se često upotrebljava u ekonomiji za iskazivanje reakcije jedne varijable na promjene druge. Stoga je elastičnost varijable X u odnosu na varijablu Y najčešće izražena u postotku same njihove promjene.

Ekonomija ponude (supply-side eco-nomics) u osnovi znači da rast nacio-nalnog outputa ovisi prvenstveno o alok aciji resursa i efikasnoj upotrebi faktora ponude: rada i kapitala.

Ekonomija ponude proučava i glavne zapreke radu i investicijama, poput restriktivne aktivnosti sindikata usredočene na poreze. Propisi politike koji proizlaze iz ove analize odnose se na smanjenje poreznih stopa, te pove-ćanje stupnja konkurentnosti na tržištima rada i proizvoda.

Ekonomija ponude dobila je oso-bito značenje u USA ranih osamdese-tih izborom konzervativne vlade na č elu s predsjednikom Reaganom. Sto-ga su povremeno te ideje nazivane *re-ganomika,* te predstavljaju povratak klasičnoj ekonomiji, kao i dio nove klasične makroekonomije.

Napomena studentima: doktrina ekonomike ponude detaljnije je objašnjena u poglavlju o doktrinama ekonomske politike.

Ekonomija razmjera (economics of scale) ili obujma rezultira dugoročno povećanim profitom koji je najčešće posl
jedica ulaganja u proizvodnju da bi se povećanjem outputa postiglo
smanjenje prosječnih troškova proi-
zvoda u dugoročnom razdoblju.

Eksternalije (externalities) su po-znate kao vanjski učinci, eksterne eko-nomije i disekonomije, učinci susjed-
stva, tehnološki vanjski učinci i si. To su slučajevi u kojima korist ima osoba
koja ne snosi trošak, npr. trošak obra-
zovanja snosi država, a pojedinac ima koristi, ili npr. tvornica koja ispušta
zagađenu vodu u rijeku smanjuje time
mogućnosti nizvodnog ribarenja, pa
se može reći da tvornica određuje ek
sternalije ribarima.

Pokušavajući riješiti razne poteš-koće u ekonomskoj analizi, ekonomi-sti su upotrijebili koncept funkcije društvene
dobrobiti koja teži uspo-
stavljanju odnosa dobrobiti određene grupe i pojedinaca koji čine tu grupu.

Napomena studentima: pojmovi eksternalije, odnosno eksterne disekonomije spominju se u članku «Industrijska politika – teorijski okvir državne intervencije»

Eskontna stopa – instrument kreditne politike kojim centralna banka jednostavno i djelotvorno utječe na opseg kredita banaka, a time i na količinu novca u opticaju. Radi se o stopi po kojoj centralna banka eskontira, odnosno otkupljuje prije dospjeća vrijednosne papire od poslovnih banaka. Eskontna stopa služi i kao signal poželjne visine kamatnih stopa koji centralna banka upućuje poslovnim bankama.

G

Gospodarski ciklusi (trade cycles) su one gospodarske aktivnosti koje tvore modele koji se sastoje od faze ekspan-
zije, stagnacije i kontrakcije i redovito se ponavljaju. Oni se definiraju kao *određeni tip fluktuacije koji je karakterističan za ukupnu gospodarsku aktivnost država ... Cikluse sačinjavaju i sto-
vremeno ekspanzije gospodarskih aktivnosti u svim djelatnostima, zatim opća recesija, s tim da se kontrakcija i ponovno oživljavanje spajaju u slijedećoj fazi ekspanzije. Ta sekvenca promjene je ponovljiva, ali ne i periodična (W.C. Mitchell: Business Cycles - The Problem and Its Setting, London, 1927).*

Kompletan rad mozete skinuti iz sekcije Download.

Gotovi maturski, seminarski i diplomski radovi iz oblasti:ekonomije, bankarstvo, informacioni sistemi, racunarske mreze ,hardver, inteligencija, turizam,menadzment, fizika, informatika , biologija i ekologija, istorija, Najveca kolekcija maturskih, seminarskih i diplomskih radova na internetu. Veliki izbor radova iz raznih oblasti:e-society, informacioni sistemi, racunarska simulacija, hardver, inteligencija, turizam, biologija, fizika, geografija, hemija, Carine, Carinsko poslovanje informatika Maturski seminarski maturalni diplomski radovi maturalna radnja magistarski radovi bankarstvo menadzment – **WWW.MATURSKIRADOVI.NET - 10 Godina TRADICIJE I ISKUSTVA – 7500 GOTOVIH RADOVA**